

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ, ਜੇ.

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਰਾ।

1969 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 2392

10 ਫਰਵਰੀ 1971

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) — ਆਰਟੀਕਲ 226 — ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ — ਕੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੨)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ.

ਜੇਐਲ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਬਨਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ -ਜਨਰਲ ਪੰਜਾਬ, ਰੈਸਪੋਂਡੈਂਟ ਲਈ।

ਆਰਡਰ ਕਰੋ

ਤੁਲੀ ਜੇ.— (1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ 10 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਨੂੰ ਪੈਪਸੂ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੈਪਸੂ ਸੀਕਰੇਟਾ ਰਾਇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਭਰਤੀ, ਤਰੱਕੀ, ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ

**(2) A.I.R. 1964 S.C.
1006.**

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮ, 1952 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਪਸੂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਏਕੀਕਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਲਰਕਾਂ ਨਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਲਰਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ (ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ III) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; 1952. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਦਉੱਨਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਸਟ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੈਪਸੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 15 ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਲਰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 21 ਜੂਨ, 1958 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਲਰਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਰੱਕੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ-ਕਮ-ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 9 ਦਸੰਬਰ, 1959 ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਲਰਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 21 ਦਸੰਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਸਬਰ ਡਾਇਨੇਟ ਜੱਜ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ 5 ਸਤੰਬਰ, 1958, ਅਤੇ 3 ਫਰਵਰੀ, 1960, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਰੱਦ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਲਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। , ਇਨਕਰੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ - ਉਕਤ ਪੋਸਟ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਭਾਵ, 3 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ *ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਜੰਗ ਸੁਕਲਾ* (1) ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 31 ਜਨਵਰੀ, 1968 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਲਰਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ (1968 ਦਾ ਆਰਐਸਏ ਨੰਬਰ 1624) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ 17 ਫਰਵਰੀ, 1969 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ

(2) A.I.R. 1964 S.C.
1006.

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 1969 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ, 1967 ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ 3 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ, 1967 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਿਣਾਮਿਕ ਰਾਹਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਾਹਤਾਂ 3 ਫਰਵਰੀ 1960 ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ, ਉਸ ਦੀ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ। ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੋ ਤਨਖਾਹ, ਇਸ ਲਈ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ, ਅਤੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਲਰਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਰਾਜ ਓਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਈਲਾਲ ਭਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਜਿਵੇਂ ਕਿ (ਪੈਰਾ 16 ਅਤੇ 17) ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ

(2) A.I.R. 1964 S.C.
1006.

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਗਈ ਹੈ: -

- “(16) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਨਤੀਜਾਤਮਕ ਰਾਹਤ ਦੇਣ। ਕਾਨੂੰਨ.
- (17) ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੁਆ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਅ. 226 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਚਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ. 226 ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਬਹਾਨਾ ਹੈ।.....
- .....ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਮੁੜ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(2) A.I.R. 1964 S.C.
1006.

ਇਸ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਇਸ ਅਸਾਧਾਰਣ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਢਲਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਮ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੀਵਿਯਾਨ ਦਾ 226.

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ; i ਮੰਗੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਖਰਾਬ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ II, ਨਿਯਮ 2, ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਹਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਾਂਗਾ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਵਕੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੱਤਰ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ

(3) I.L.R. (1969) 2 Pb. & Hr. 96.

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਕੇਸ ਵਾਪਸ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਆਰਜ਼ੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

1 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਉਸਨੇ 11 ਨਵੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧੀਨ — ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ! ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ। ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਨਜ਼ੂਰ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਨੂੰ ਲੋਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ 1 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 1 ਦਸੰਬਰ, 1949, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ, 1963, ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੈਸਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅੰਤਮ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਪੂਰੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਿਭਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ 6 ਨਵੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਰਕਮ ਜੋ ਉਸਨੇ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢੀ ਸੀ, ਕੱਟੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕੋ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ “ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ।”

ਕੇ.ਕੇ.ਜਾਈਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, (4), ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਜ (5) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (6) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਜੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇ.ਕੇ. ਜੱਗੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (4) ਹੈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਜੱਗੀਆ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) **ILR (1966) 1 ਪੀ.ਬੀ. 302.**

(5) **1964 ਦੇ RFA 8-D ਨੇ 6 ਸਤੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।**

(6) **1967 (1) SLR 594.**

ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਜੱਗੀਆ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1956 ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਜੱਗੀਆ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਵ, ਅਕਤੂਬਰ 6, 1961, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੀਤ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-

- (a) ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ - ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ;
- (b) ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ
- (c) ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਸ੍ਰੀ ਜੱਗੀਆ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ 6 ਅਕਤੂਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਖੁਦ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੀਵਿਲ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ II, ਨਿਯਮ 2, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀਵਿਲ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਜੇ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ &

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਤਿਵਾਤੀਆ, ਜੇ.)

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰਾਹਤ *ia* ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਂਬੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਸਰਜੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੁਮਸਤਾ (7) ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਏਵੀ/ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ। ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ।

(4) ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ। . ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ - ਸੀਵਿਲ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ *ਇੰਟੀਗਰਾ I* ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਓ।

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਪਰਾਧੀ

ਏਡੀ ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਡੀਐਸ ਤਿਵਾਤੀਆ ਜੇ. ਜੇ.

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ, 516 ਆਫ 1970 ' ..

11 ਫਰਵਰੀ 1971 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ (1914 ਦਾ 1)—ਸੈਕਸ਼ਨ 11, 46, 60, 71 ਅਤੇ 75—
PoMct! ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼
ਕੀਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ
- ਕੀ ਸਮਰੱਥ ਹੈ

Gurcharan Singh v. The State of Punjab (Tuli, J.)

(7) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 1968 ਬੰਬ 1204. ਐਕਸ ਵੀ